

HELENA CRUZ GALLACH

La perspectiva de gènere: exigència i necessitat

HELENA CRUZ GALLACH

INSTITUT DE GOVERN I POLÍTIQUES PÚBLIQUES. UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Gènere, justícia social i benestar

Les polítiques de regeneració urbana han **d'incorporar de manera preeminent la perspectiva de gènere** en la seva concepció i el seu desenvolupament. Aquesta necessitat es deriva d'una raó principal: sense perspectiva de gènere les polítiques urbanes no atenen les necessitats de la gran part de la població. **Les dones, però també els infants, la gent gran o les persones amb mobilitat reduïda, pateixen amb especial intensitat les mancances** urbanístiques, econòmiques i socials que afecten els barris acollits al Pla. Tradicionalment, les ciutats han tendit a ser dissenyades per a individus que han desenvolupat més tasques laborals que de cura. Aquest fet ha traslladat a la configuració de la ciutat una distribució d'usos, un disseny d'espais públics, una configuració d'equipaments i uns recorreguts del transport públic especialment afavoridors per als homes.

El Pla de Barris, que té la voluntat de combatre les desigualtats existents a la ciutat de Barcelona, és l'instrument que ha de permetre tenir **una mirada global de les desigualtats existents en tots els àmbits de la vida entre homes i dones**, però també entre joves i grans, o entre grups vulnerables i col·lectius apoderats. Alhora, les polítiques de regeneració urbana als barris, que es caracteritzen per intervenir de forma integral en un àmbit territorial concret, són també l'oportunitat per trencar amb les barreres sectorials a través de les quals es desenvolupen les accions públiques a la ciutat.

Situar la perspectiva de gènere i les necessitats de les dones al centre de l'atenció permetrà donar visibilitat no només a les necessitats que comporta el desenvolupament de tasques de cura i la reproducció de la vida, sinó també incorporar els requeriments d'altres grups de la població com infants o gent gran. Per aquesta raó, l'orientació del Pla de barris a través de **la mirada i el lideratge de les dones és, alhora, una necessitat i una garantia** perquè aquest beneficiï el conjunt de la població.

En efecte, les dones són **les principals usuàries dels espais comuns** dels barris: els equipaments, les zones verdes, els espais públics... Aquest fet, derivat de les tasques socials reproductives que les dones assumeixen en proporció més elevada que no pas els homes, fa que en pateixin amb particular intensitat els déficits i les mancances.

D'altra banda, les dones han de fer front sovint a **costos afegits en l'ús de la ciutat**. Per exemple, el temps que les dones empren en desplaçaments és, en moltes ocasions, superior al dels homes: fan, en igualtat de condicions laborals i d'edat, més viatges per raons de serveis i per prendre cura del grup familiar i, a més, tenen més propensió a utilitzar el transport públic que els homes.

En tercer lloc, les dones –igual que les persones LGTBI– pateixen **riscos específics en matèria de seguretat i violència de gènere** que dificulten el seu ús dels espais urbans, el gaudi del seu dret a la ciutat i la seva autonomia personal.

Al costat d'aquests problemes, **les dones tenen un paper de primer ordre en la resposta solidària i cívica** que en els barris han permès fer front al retrocés dels drets ciutadans i dels serveis públics. Així, tot i que, com ocorre sovint, la seva visibilitat és reduïda, són les dones les que en moltes ocasions **encapçalen i gestionen les accions solidàries i d'innovació social** als barris: bancs de temps, bancs d'aliments, menjadors solidaris, cooperatives de consum, atenció als infants i la població gran, entre molts d'altres.

Criteris per a la incorporació de la perspectiva de gènere

El Pla de Barris ha de prendre **la perspectiva de gènere com un criteri prioritari**. En primer lloc, per una raó òbvia **d'equitat i justícia**. Però també perquè **sense les dones seria impossible de portar endavant amb èxit projectes de regeneració urbana sòlids**

i duradors. Per això –a partir de l'aprenentatge derivat del desenvolupament de la Llei de Barris i de la tasca de grups com el Col·lectiu Punt 6 de dones arquitectes–, considerem que el Pla hauria d'incorporar els següents criteris en matèria de gènere:

- **Incorporar l'equitat com a objectiu en totes les actuacions del Pla de Barris**, per evitar que el gènere esdevingui una política sectorial més.
- **Fomentar la participació i el lideratge de les dones i les seves organitzacions** en el procés de planificació, gestió i seguiment dels plans d'actuació a desenvolupar a cada barri.
- **Reservar per a les actuacions destinades a promoure l'equitat de gènere una part dels recursos** destinats als projectes a executar a cada barri.
- **Concebre, implantar i habilitar els equipaments de barri perquè siguin polifuncionals** i estiguin adaptats a les necessitats de tota la ciutadania, **facilitant la coresponsabilitat de les cures**.
- **Promoure formes de participació i gestió en els equipaments que facilitin l'apoderament de les dones** i de col·lectius tradicionalment invisibilitzats.
- **Parar atenció en els projectes de remodelació i millora física de l'espai públic** a les condicions que permetin les dones, i els col·lectius com infants, gent gran, persones amb mobilitat reduïda, de sentir-los com a propis, facilitant-ne l'accessibilitat i atenent els requeriments en matèria de seguretat (ús de les plantes baixes, il·luminació, visibilitat, etc.).
- **Dissenyar els projectes d'habitatge públic, protegit i dotacional** amb criteris que afavoreixin la socialització de les tasques domèstiques i l'autonomia de les dones (espais comuns, serveis col·lectius, etc.).
- **Establir formes de mobilitat sostenibles i segures** tant a l'interior dels barris (recorreguts a peu, accés als serveis i al transport públic) com a l'accés des del barri al conjunt de la ciutat, per facilitar la vida quotidiana.
- **Impulsar l'organització autònoma de les dones a cada barri** i la seva participació

en les actuacions i organitzacions veïnals, així com en els processos institucionals de participació i representació.

- **Visibilitzar el paper de les dones** en els processos de construcció dels barris i la seva identitat, tant pel que fa a la memòria històrica de cada barri com a la seva situació actual.

7 Incorporar en el disseny i l'aplicació del Pla de barris la perspectiva de gènere per tal de promoure l'organització i la millora de condicions de vida de les dones.